

KODPA

Köy Okulları Değişim Ağı

Kırsalda Eğitim Konferansı

Sonuç Raporu

7 - 8 Temmuz 2020

SABANCI VAKFI

Kırsalda Eğitim Konferansı

7-8 Temmuz 2020

Sabancı Vakfı'nın ana desteğiyle hayata geçirdiğimiz Köy Öğretmenleri Projesi kapsamında, içinden geçtiğimiz sıra dışı günlerde dayanışma ve paylaşmanın çeşitliliğini artırmak için 7 – 8 Temmuz tarihlerinde Kırsalda Eğitim Konferansı'nı düzenledik. İki gün süren etkinliğimizde İlham Veren Uygulamalar Paneli ve Yüz Yüze Eğitim Öncesi ve Sonrası Çalıştayı'na yer verdik.

Pandemiyle birlikte başlayan uzaktan eğitim süreci tüm öğretmen ve öğrenciler için yeni bir deneyim oldu. Milli Eğitim Bakanımız Ziya Selçuk'un da aktardığı gibi çocukların yüzde 20'sinin internete, yüzde 5'inin de televizyona erişiminin olmadığı ülkemizde uzaktan eğitim sürecinde çeşitli fırsat eşitsizlikleri de görünür hale geldi.

Köy okullarında okuyan öğrenciler ve köylerde görev yapan öğretmenler, internet ve televizyona erişmekte zaman zaman sorunlar yaşadıkları için uzaktan eğitim sürecinde zorluklarla karşılaştılar. Ancak birçok öğretmen, öğrencilerine ulaşabilmek için çeşitli yöntemler geliştirdi.

7 – 8 Temmuz'da gerçekleştirdiğimiz konferansımızda, zorlukları aşarak öğrencilerine ulaşan öğretmenler söz aldılar. Çoğunluğu öğretmen olmak üzere konferansa 200'e yakın kişi katıldı.

Konferansta kırsal bölgelerde çalışan öğretmenlerin ve idarecilerin bir araya gelmesiyle:

- Birbirimizden öğrendik ve birbirimizden ilham aldık,
- Çözümün bir parçası olan meslektaşlarımızla tanıştık,
- Yeni fikirlerin tohumunu atmayı ve birlikte geliştirmeyi amaçladık,
- Sürece dair fark etmediklerimizi fark edip alternatif çözüm yolları ürettik.

Şimdi ise hazırladığımız bu raporla, kırsaldaki sınıf öğretmenlerine destek olabilecek çözüm önerilerini yaygınlaştırmak arzusundayız.

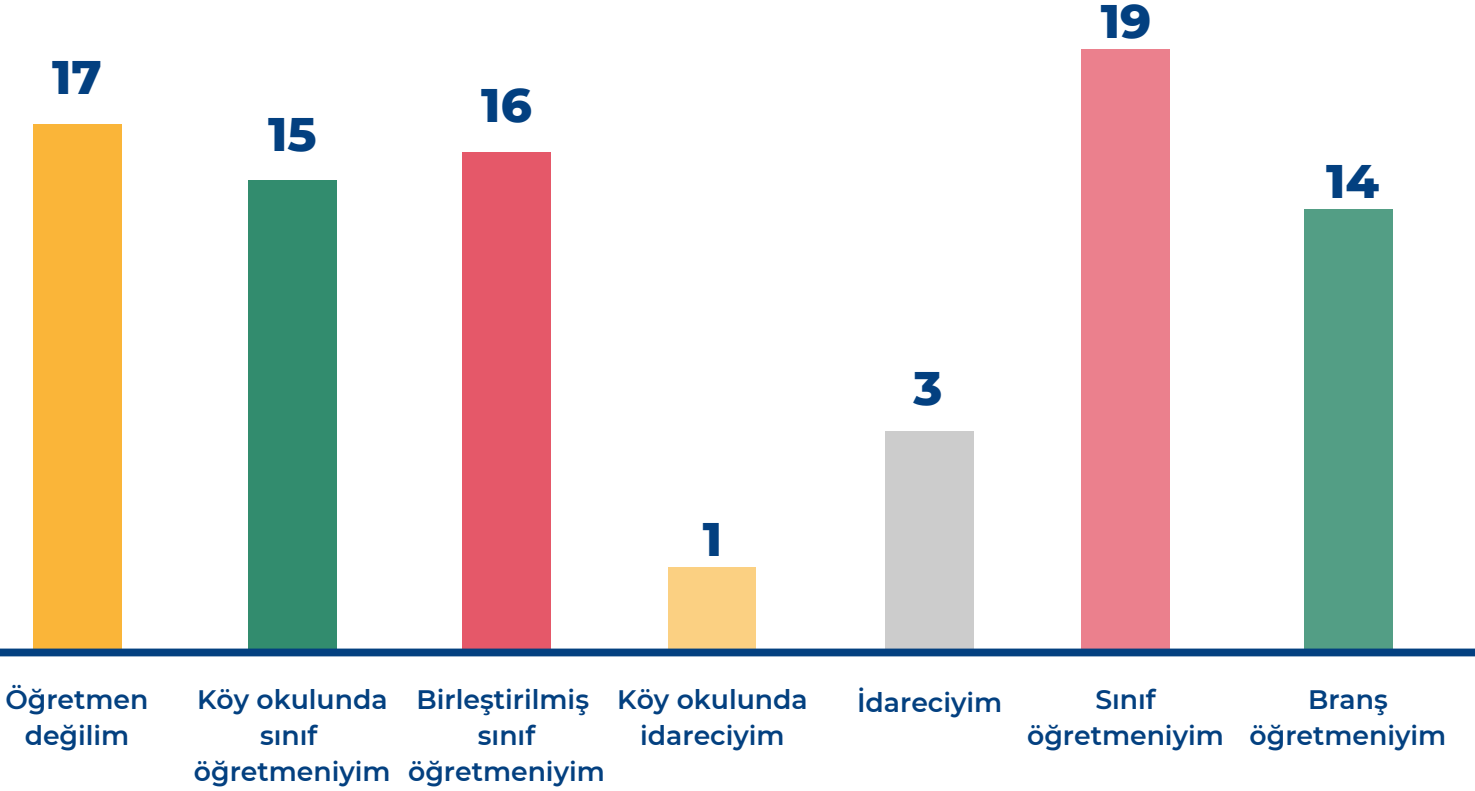

İlham Veren Uygulamalar Paneli

7 Temmuz 2020

KODA olarak, açılış ve kapanış çemberleri bizlerin vazgeçilmezi. Bir araya geldiğimiz her fırsatta -yüz yüze veya çevrim içi- birbirimizin neler hissettiğini duymaya ve iyi olma halimizi desteklemeye önem veriyoruz. Pandemi öncesi buluşmalarımızda, herkesin kendini ifade edebileceği, fiziksel olarak eşit bir mesafede durduğumuz bir çember oluşturmuyorduk. Çevrim içi buluşmalarda da bu uygulamayı devam ettirmeye özen gösterdik ve İlham Veren Uygulamalar Paneli'nin başında, tüm katılımcılarımızdan nasıl hissettiklerini duymak, herkesi daha yakından tanımak ve katılımcılarımızın öğretmenlik yaptıkları okul / sınıf türünü öğrenmek adına internet üzerinden bir anket aracı [1] ile paylaşım alan açtık. Gelen geri dönüşleri sizlerle de paylaşmak istedik:

Öğretmenlik yaptığınız okul ve sınıf türü nedir?

Çevrim içi olarak gerçekleşen Kırsalda Eğitim Konferansı, İlham Veren Uygulamalar Paneli'yle başladı. Panelin moderatörlüğünü Öğretmen Toplulukları Programı Koordinatörümüz Esra Yıldırımş yürüttü. Panelin açılış konuşmasını Sabancı Vakfı Genel Müdürü Nevgül Bilsel Safkan ve KODA Genel Koordinatörü Mine Ekinci yaptı.

Nevgöl Bilzel Safkan

Sabancı Vakfı Genel Müdürü

1989'da Avusturya Lisesi'nden, 1993'te İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İngilizce İşletme Bölümü'nden ve 2003'te Boğaziçi Üniversitesi'nden Executive MBA derecesi ile mezun oldu. Arthur Andersen şirketinde denetçi olarak başladığı çalışma hayatında, sektörünün lideri şirketlerde CFO ve Genel Müdürlük görevlerinde bulundu.

İş hayatının 11 yılını Sabancı Topluluğu'nda sürdüren Nevgöl Bilzel Safkan, Eylül 2018'de Sabancı Vakfı Genel Müdürü olarak göreve başladı. Mart 2020'de Sabancı Vakfı Başkan Yardımcılığına atanan Nevgöl Bilzel Safkan aynı zamanda Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV) ve Eğitim Reformu Girişimi (ERG) Yönetim Kurulu üyesidir.

Nelerden bahsetti?

COVID-19 süreci eşitsizliklerin derinleştiği bir dönem olsa da aynı zamanda bizlere çeşitli fırsatlar sundu ve adaptasyon, dayanıklılık gibi becerilerimizi geliştirmemize alan tanıdı.

Eğitim eşitsizliğinin önünde duran en büyük engellerden biri, şüphesiz ki okullaşma oranları yani öğrencilerin eğitime erişebilmesi. Geçtiğimiz akademik yıl, Türkiye'de zorunlu eğitim çağında olmasına karşın yaklaşık 743 bin çocuk eğitime erişemedi. [2] Kız çocuklarını ayrı ele aldığımızda, kızların oğlanlara göre daha fazla okula erişemediğini görüyoruz.

COVID-19 ile başlayan süreçte eğitime erişimdeki yetersizlikler göz önüne serildi. Türkiye Eğitim Reformu Girişimi'nin "Koronavirüsün Eğitime Etkileri" [3] serisi ve KODA'nın "Çözüm Masası" paylaşımları, bu dönemde hem kamuoyunu eğitime erişim konusuna dair bilgilendirdi hem de öğretmenlere, öğrencilere ve ailelere alternatif uygulama seçenekleri sundu.

Sabancı Vakfı 46 yıldır bireylerin sahip oldukları haklardan eşit olarak yararlanması üzerine çalışıyor. Türkiye'de -nerede olurlarsa olsunlar- bireylerin eğitim hakkına eşit olarak erişmeleri, Sabancı Vakfı'nın en önem verdiği konulardan. Bu kapsamda 13 yıldır hibe programları ile eğitim, sosyal-duygusal öğrenme, öğretmenlerin güçlenmesi, toplumsal cinsiyet, teknoloji

[2] www.egitimreformugirisimi.org/egitimde-bir-yilda-neler-degisti/

[3] www.egitimreformugirisimi.org/turkiyede-koronavirusun-egitime-etkileri/

kullanımı gibi alanlarda niteliğin artırılmasına ve metotların geliştirilmesine destek oluyoruz.

Sabancı Vakfı ve KODA'nın yolları da bu çerçeve dahilinde kesişti. 3 yıldır birlikte çalışmalarını sürdüren iki kurum, kırsaldaki öğretmenlerin güçlenmesini hedeflemektedir. Bu amaç doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı ile iş birliği yapılarak kırsaldaki öğretmenlere yönelik iki kitap yayınlandı: Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okulları için Etkinlik Kitabı [4] ve Köy Öğretmeninin Başucu Kitabı [5] . Pandemi sürecinde ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın çevrim içi sistemi olan Eğitim Bilişim Ağı aracılığıyla birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan öğretmenleri uzaktan desteklemek adına Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okullarında Görev Yapan Öğretmenlere Yönelik Uzaktan Mesleki Gelişim Kursu geliştirildi.

Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlandığı güzel bir dünya için birlikte çalışmak umuduyla herkese keyifli iki gün geçirmesini diliyorum.

Mine Ekinci

KODA Genel Koordinatörü

Aralık 2016'da kurulan KODA'nın Kurucusu ve Genel Koordinatörü olan Mine Ekinci; 2010 yılından bu yana eğitim, insan hakları ve sosyal politikalar alanlarında çalışan sivil toplum kuruluşlarında ve inisiyatiflerinde gönüllü ve profesyonel olarak çalıştı.

Lisans derecesini Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden aldı. Lisansüstü eğitimini Harvard Üniversitesi'nde Uluslararası Eğitim Politikaları üzerine yapan Ekinci, kırsalda eğitim, eğitim politikaları ve eğitimde sosyal girişimcilik alanlarıyla ilgileniyor. KODA ile kırsalda eğitimin niteliğini artırmaya yönelik yaptığı çalışmalar sonucunda 2017 yılında İbrahim Bodur Sosyal Girişimcilik Ödülünü aldı, 2019 yılında Ashoka Vakfı tarafından Ashoka Fellow seçildi.

Nelerden bahsetti?

COVID-19 beraberinde alınan önlemler dahilinde KODA olarak yüz yüze gerçekleştirdiğimiz faaliyetlerimizi (ör. Öğretmen Toplulukları Buluşmaları, Köy İlk Adım Buluşmaları) hızlıca çevrim içi düzende yeniden kurguladık ve çevrim içi buluşmalara başladık. Mart 2020'den bu yana, toplam 64 adet çevrim içi buluşma düzenledik, öğretmenlerle ve üniversite öğrencileriyle bir araya geldik.

[4] www.bit.ly/3aKErgS

[5] www.bit.ly/3holhPi

Bu süreçte hem mevcut katılımcılarımızla bağımızı sürdürdük hem de pandemi ile yeni öğretmenlere ulaştık ve onlarla tanışma fırsatı yakaladık.

Hep beraber adapte olmaya çalıştığımız ve "Nasıl daha verimli hale getiririz?" diye düşündüğümüz uzaktan eğitim sürecinde köylerde yaşayan çocukların eğitimlerine devam etmesi ve gelişimlerinin desteklenmesi için içerik üretme ve geliştirme çalışmaları yapacak olan KODA Çözüm Masası'nı kurduk.

Çözüm Masası, kırsaldaki öğretmenler için KODA Ekibi ve gönüllülerinin bir araya geldiği bir oluşum [6] . Haftada bir toplantılar düzenleyerek kırsaldaki öğretmenlere ve çalıştığımız milli eğitimi müdürlüklerine anketler ve telefon yoluyla ulaştık. Bu görüşmelerde edindiğimiz bilgileri derleyerek kamuoyuna yönelik içerikler oluşturduk. Durum tespiti ve değerlendirmeleri sonucunda kırsalda eğitimin ihtiyaçlarına uygun olarak yeni etkinlikler geliştirdik.

Uzaktan eğitim süresince karşılaştığımız en büyük engel, farklı bölgeler -özellikle kırsal ve kentsel bölgeler- arasındaki dijital uçurum oldu.

Kırsal bölgelerde internet altyapısında ortaya çıkan sıkıntılar, bu bölgelerde yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde dezavantajlı durumda olmasına yol açtı. Bu noktada televizyon daha erişilebilir bir seçenek olsa da uygulamada sıkıntılarla karşılaşıldı. Örneğin; ev koşulları çocukların televizyonu takip etmesi için ideal olmayabiliyor veya ailede ikiden fazla okul döneminde çocuk olduğunda tüm çocukların kendileri için hazırlanmış yayınlardan faydalanması mümkün olmayabiliyor.

Durum böyleyken köy öğretmenleri alternatif çözüm yollarına yöneldi.

Uzaktan eğitim sürecinde aileleri desteklemek isteyen birçok köy öğretmeni, bu süreçte en çok WhatsApp uygulamasındaki yazılı ve sesli mesaj, görüntülü arama seçeneklerinden faydalandılar. Eğer öğrencilerin ailelerinde akıllı telefon ya da WhatsApp uygulamaları yoksa telefon araması ya da kısa mesaj yoluyla iletişim kurdular.

Köy öğretmenleri, telefon yoluyla ulaşamadıkları öğrencileri için pandemi önlemlerini göz önünde bulundurarak eğitim materyallerini basılı halde öğrencilerine ulaştırdılar.

Bunun yanı sıra köyde caminin hoparlöründen açıklamalar yapan köy öğretmenleri de karşımıza çıktı.

Bir kez daha farkına vardık ki okul-aile ilişkisi, eğitimin sürekliliği için büyük önem taşıyor.

Bir kez daha farkına vardık ki okul-aile ilişkisi, eğitimin sürekliliği için büyük önem taşıyor.

Uzaktan eğitim sürecine geçildiğinde çoğu köy öğretmenin öğrencileri ile iletişimi, ailelerinin sahip olduğu teknolojik araçlar sayesinde aileler aracılığıyla öğrencilere ulaşılarak devam etti.

Birçok köy öğretmeni ailelerin telefonları aracılığıyla öğrencilerine ulaştıkları için eğer aileler tarım ve hayvancılıkla uğraşıyorsa ya da gün içinde ev dışında çalışmaları gerekiyorsa öğretmenlerin gün içinde isteseler de velilere erişemedikleri zamanlar oldu. Benzer şekilde okullar kapalı olduğu için bazı öğrenciler gündüzlerini evde ve tarlada ailelerine destek olarak geçirdiler. Örneğin, mevsimlik tarım işçiliği bu dönemde iletişimi belirleyen bir kriter oldu.

Yüz yüze eğitim sürecinde öğretmenin ailelerle ilişkisi ne kadar iyiye, aslında uzaktan eğitim süreci de o kadar kolay ilerledi. Öğretmen ve aile ilişkisi kuvvetliyse düşük teknoloji ile bile öğretmenlerin kendi öğrencilerinin uzaktan eğitim süreçlerini takip etmeleri mümkün olabiliyor. Öğretmenin aile ile ilişkisi yüz yüze eğitim zamanında kısıtlıysa uzaktan eğitim dönemi bunu bir fırsata döndürebiliyor çünkü bazı öğretmenler öğrencilerine ulaşmak amacıyla aileler ile ilişki kurmaya çalışıyor.

Uzaktan eğitim sürecinde eğitim anlayışı çoğunlukla akademik kazanımı dikkate aldı ancak çocukların sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimleri, ruhsal durumları nasıl etkileniyor bunu da dikkate almak şart.

KODA, hem akademik kazanımları hem de çocukların gelişimi ve iyi olma halini göz önünde bulundurarak uzaktan eğitim sürecinde çeşitli içerikler üretti. Tespit ettiğimiz ihtiyaçlar sonucu, köy öğretmenlerinin öğrencileriyle kullanabileceği çizelgeler (ör. zaman çizelgeleri) ve etkinlik önerileri geliştirdik. [7] Doğrudan öğrencilere ve ailelere yönelik bilgilendirmeleri derledik. [8] Kaynaklara erişimi olmayan veya kısıtlı olan çocuklar için belli kazanımları hedefleyen, yaklaşık 20 dakikalık ses kayıtlarından oluşan ve çocuklara uygun olarak hikayeleştirilmiş bir içerik hazırladık: Tipoti, Galima ve Pako'nun Maceraları. Düşük internet kullanımı ile erişilebilen bu içerikleri köy öğretmenleri, WhatsApp üzerinden kolaylıkla öğrencilerine ulaştırabiliyor. Bu süreçte şimdiye kadar ulaşabildiğimiz yaklaşık 400 öğretmen sayesinde içeriklerimizden 8000'e yakın çocuk yararlandı.

Burcu Meltem Arık

ERG Eğitim Gözlemevi Koordinatörü

Antakya’da bir dağın yamacında ve bir nehrin kollarında doğup büyüdü. Çocukluk hayali olan ODTÜ Kimya bölümünden mezun oldu. Çevre - doğa eğitiminden sürdürülebilirlik eğitimine evrilen sivil toplum deneyimi sırasında, ERG ile yolu ilk defa 2007’de kesişti ve eleştirel düşünme, öğretmen politikaları, Eğitimde İyi Örnekler Konferansı çalışmalarını yürüttü. İstanbul Bilgi Üniversitesi’nde 2015-2020 yılları arasında “Ekolojik Okuryazarlık ve Sürdürülebilirlik” ile “Biyomimikri” derslerini verdi. 2017 itibariyle ERG’ye Eğitim Gözlemevi Koordinatörü olarak katıldı.

Türkiye’de Covid-19’un Eğitime Etkileri

2003 yılında kurulan Eğitim Reformu Girişimi, nitelikli eğitime ulaşım için veri temelli ve yapıcı diyalog ile ortak akıl oluşturmayı hedefleyen bir girişimdir.

Eğitim Reformu Girişimi, eğitim göstergeleri dahilinde izleme-değerlendirme çalışmaları ve iyi örnekleri ortaya koyup yaygınlaştırma ve araştırma çalışmaları gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda farklı alanlardaki sivil toplum kuruluşları, öğretmenler, akademisyenler, özel sektör ve ailelerle bir araya gelerek politika çalışmaları dahilinde kamuoyunu bilgilendirme üzerine yoğunlaşmaktadır.

COVID-19 dönemi ile birlikte, birçok kurum gibi Eğitim Reformu Girişimi için de dijitalleşme ön plandaydı.

Uzaktan eğitim sürecinde Eğitim Reformu Girişimi Araştırmacısı Umay Aktaş, dijitalleşmenin eğitime etkilerini incelemek adına farklı kişi ve kurumlarla görüşmeler gerçekleştirdi ve “Koronavirüsün Eğitime Etkileri” [10] serisini kaleme aldı.

Eğitim Reformu Girişimi’nin yürütücülüğünü üstlendiği Öğretmen Ağı, anketler aracılığıyla öğretmenlerden geri bildirim topladı ve ihtiyaçlara dair bir izleme çalışması yürüttü. Arka Plan [11] serisi ile buradaki kazanımlarını

kamuoyuyla paylaştılar, aynı zamanda eğitim alanında çalışan sivil toplum kuruluşları (ör. KODA, ÖRAV) ile iş birliklerini sürdürdüler ve birbirlerinden destek alarak uzaktan eğitim sürecini ele aldılar.

Böylece uzaktan eğitim sürecinde eğitime ait verilerdeki boşlukların nerelerde olduğunu fark etme ve inceleme fırsatı buldular.

Uzaktan eğitimde en çok öğretmenlerin gücüne şaşırılmasına şaşırdık.

Bu süreçte kamuoyunda öğretmenlerin gücüne, dayanıklılığına ve adaptasyon becerisine verilen tepki şaşkınlıktı. Takdiri beraberinde getiren bu şaşkınlık, aslında Eğitim Reformu Girişimi'nin hep tanık olduğu bir durumdu. Eğitim Reformu Girişimi'nin düzenlediği faaliyetler aracılığıyla tanışma fırsatı yakaladığı öğretmenler, her seferinde karşılarına güçlerini gösterdikleri uygulamalar ile çıktılar.

Bu dönemde yapılabirlik bakış açısına geçmek çok önemli.

Uzaktan eğitim sürecinde bazı grupları dezavantajlı olarak etiketlemek veya kırılğan, hassas olarak tanımlamak fırsatlara değil, sorunlara odaklanmamıza yol açabiliyor. Bu bakış açısından uzaklaşarak yapılabirlik bakış açısına geçmek büyük önem taşıyor. Öğretmenler, pandemi döneminde akademik yetiştirme telaşından çıkarak çocukların ve ailelerin iyi olma haline odaklanmaya ve bu temelde iletişim kurmaya başladılar.

COVID-19 ile başlayan süreçte ortaklaşmış ve farklılaşmış ihtiyaçlar ortaya çıktı.

Ortaklaşmış ihtiyaçlarımızı şu şekilde sıralayabiliriz:

- Toplumdaki her birey gibi öğretmen ve öğrencilerin de bu dönemde ortak ihtiyacı, psikososyal destek oldu.
- Doğru bilgiye erişmek, bu dönemde daha da büyük önem kazandı.
- Farklı paydaşlar arasında açık iletişim kısmen oldu, kısmen olmadı. Eğitim kararlarına tüm paydaşların katılımının -örneğin öğretmenler- her seviyede gerekli olduğu görüldü.
- Okul-aile iş birliğinin, çocuğun kişisel ve eğitim hayatına olumlu etkisine tanıklık edildi.
- Her çocuğun biricik olduğu yeniden fark edildi.
- Belirsizliklerle başa çıkmanın, dayanıklılık becerilerinin ve dayanışmanın bu dönemden güçlenerek çıkmak için değerli olduğu görüldü.

Farklılaşmış ihtiyaçları ise řu şekilde sıralayabiliriz:

- Telefon ve internet altyapılarındaki farklılıkların olumsuz etkisi, uzaktan eğitim süreci ile gözler önüne serildi. Türkiye genelinde mobil cihazlar üzerinden eğitime erişim, beraberinde erişim sıkıntılarını getirdi, dolayısıyla nitelikli eğitime ulaşmayı kısıtlayan bir faktör oldu. Bunun sonucunda farklı bölgelerdeki ve farklı cinsiyetlerdeki öğrencilerin arasında eğitim uçurumu daha da görünür hale geldi.
- Eğitim konuşulurken niteliğin yanı sıra erişimin de önemi görüldü, bu iki konunun birlikte ele alınmaları gerektiğinin altı çizildi.

Bu ihtiyaçları karşılamak adına kimler neler yaptı?

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin, kamu kaynakları ile güçlendirilmeye -örneğin basılı ve çevrim içi etkinlik paylaşımları- ihtiyacı vardı. Çoğunlukla öğretmenler bireysel çabaları ile alternatif çözümlere yöneldiler.

Örneğin, bazı öğretmenler Eğitim Bilişim Ağı televizyon kanalının nasıl kurulacağını cami aracılığıyla köy halkına iletiler. WhatsApp grupları kurarak aileleri bu süreç hakkında bilgilendirdiler ve eğitime aile katılımını teşvik ettiler. Öğrenciler kendilerine iletilen ödevlere videolarla yanıt vererek öğretmenlerine geri dönüş sağladılar.

Şimdi olduğumuz noktada ise okula dönüş süreci ile birlikte hayatımıza girecek yeni uygulamalar ve önlemler hakkında daha çok bilgiye ihtiyaç duyuyoruz.

Şeyma Gür Sınıf Öğretmeni, Elazığ

Şeyma Öğretmen 15 yıldır köylerde öğretmenlik yapıyor. Şimdi Elazığ'da Sarıcan İlkokulu'nda mesleğine devam ediyor. Okulunun temel ilkesi "mutlu öğrenci, mutlu okul" ve okul olarak hep bu ilkeyi göz önünde bulundurarak çalışmalarını sürdürüyorlar.

Çocuk ve Velinin Evde Verimli Zaman Geçirmesi

Bizim için uzaktan eğitim Elazığ Depremi ile başladı.

24 Ocak 2020 tarihinde Elazığ'da gerçekleşen deprem sonrasında okullarda eğitime ara verildi. Elazığ için uzaktan eğitime işte bu dönemde başladı. İkinci dönemin başlamasıyla tam okullara dönülecekti ki bu sefer de pandemi süreci başladı. Deprem sonrası dönemde Elazığ'daki öğretmenler, idareciler ve eğitimin diğer paydaşları uzaktan eğitim sürecine tüm Türkiye'den erken geçtiler çünkü öğrencileri ile bir şekilde iletişime geçmeleri gerekiyordu.

Öncelikle WhatsApp grupları kuruldu. Burada bulundukları bölgenin değer ve kültürünü dikkate alarak ilk etapta kadın-erkek ayrı gruplar oluşturdular. Bir öğretmenin çalıştığı köyü bilmesi, bu sebeple çok önemli. Depremden etkilenen öğrencilere psikososyal destek eğitimleri verildi. Sonrasında ise pandemi süreci başladı ve okul ile birlik içerisinde çalışmalara başladık. Eğitim Bilişim Ağı nasıl kurulur, portala nasıl giriş yapılır vb. konularda videolar çekildi, her öğrencinin şifreleri alındı ve öğrencilerin aileleri ile paylaşıldı.

Biz bu süreçte ettiğimizi bıçtik aslında.

Okulun aileler ile ilişkileri hep iyiydi. Belirsizliklerin hakim olduğu dönemde okul-aile ilişkilerinin güçlü oluşu yardımcı bir unsur oldu. Uzaktan eğitim sürecinde denge içerisinde tüm ihtiyaçları karşılamak gerekiyor. Sadece akademik kazanım odaklı ödevler ya da sadece gelişimi destekleyici etkinlikler iletmek yeterli olmuyor. Bu dönemde Eğitim Bilişim Ağı'na giriş yapılmalı, dersler ve ödevler takip edilmeli ama aynı zamanda öğrenciler de sıkılmamalı.

Öğrenciler evde, aileleriyle beraber dolayısıyla aileleri de bu sürece dahil etmek gerekiyor.

Anneler ile birlikte yaşam becerileri üzerine çalışıldı. Örneğin, yemek yapmak, sofrayı kurmak, dikiş dikmek gibi birçok etkinliği gün içerisinde yaptılar. Babaları da katmak için çeşitli oyunları ailelerle paylaştılar. Babalar geleneksel oyunları çocuklarına anlattılar ve bunları birlikte oynamaya başladılar.

“Mutlu öğrenci, mutlu okul” ilkesi evlerde de yakalanmaya çalışıldı. Ailelerin kendi aralarındaki iletişimlerini arttı, aile içerisinde kaliteli vakit geçirme oranı yükseldi ve veliler kendilerinin kurgulamaya başladıkları oyunlar ürettiler ve çocuklarıyla birlikte oynadılar. Uzaktan eğitim süreciyle birlikte ailelerin oyunun gücünü fark ettiler.

WhatsApp, Zoom gibi araçları kullanarak öğrencilere ve öğrencilerin ailelerine ulaşıldı.

Materyal ağırlıklı çalışan bir okul olarak projeler pandemi sürecinde de evdeki imkanlar dahilinde sürdürüldü.

Çocuklar bu dönemde öğrenmeyi öğrenme, yaşayarak öğrenme deneyimini tecrübe ettiler.

Canlı derslerin ilk amacı, öğrenciler ve öğretmenleri bir araya getirmektir. Burada öğrencilerin iyi olma hali önceliklendirilse de çocukların öz disiplin becerilerinde de artış gözlemlendi. Ders bazında akademik eğitim verilmesinin yanı sıra öğrencilerin zorluklara adaptasyonu ve dayanıklılık becerisi de ön plana çıktı. Çocukların öğrenmeyi öğrenmesine, yaşayarak öğrenmesine odaklanıldı.

Sadece akademik kazanımları temel almayan ve öğrencilerin iyi olma halini oyun temelli etkinlikler yoluyla desteklemeyi amaçlayan kaynaklar, WhatsApp veya Facebook grupları üzerinden öğrencilere ulaştırıldı.

Beraberinde öğretmenler video, ses kaydı veya yazılı olarak açıklamaları da ilettiler. Çocuklar uygulamalarını kaydederek öğretmenlerine geri dönüş yaptılar. Okul ile düzenli iletişim sonucunda ise okula aidiyet duygusu pekişti. Öğretmenlerin, öğrencilerin ve ailelerin okula aidiyet ve bağlılık hisleri üst sınırlara ulaştı.

Örgün eğitimden daha fazla etkisi olan bir süreç geçirildi.

Haftalık programlar düzenlemek hem öğretmenlerin hem de ailelerin takibi için uygulanabilirlik açısından önemli bir araç oluyor. Örneğin; haftanın belirli günleri spor, sanat, yaşam becerisi ve akademik kazanım gibi zamanları belirlemek, okulda olmasalar da öğrencilerin bir rutine bağlı kalması uzaktan eğitim sürecinde kolaylaştırıcı etki yarattı.

Kısıtlı internet erişimi olan öğrenciler okula gelerek pandemi önlemleri dahilinde canlı derslere katılma imkanı yakaladı. Derse katılım oranı uzaktan eğitim sürecinde %80-90'larda seyretti. Bazı zamanlar aileler de çocuklarıyla beraber derslere katıldılar ve ailelerin “Öğretmenler nasıl ders yapıyor?” merakları giderildi, öğretmene ve okula olan güvenleri arttı.

Böylece öğrencilerin öğretmenleri yani okul ile olan ilişkileri bu dönemde farklı yöntemlerle devam etti. Öğrenciler öğretmenlerini ve akranlarını gördüklerinde yalnız kalmadıklarını hissettiler, otokontrol becerilerini geliştirme fırsatı yakaladılar ve öğrencilerin motivasyonları arttı. Örgün eğitimde olduğu gibi süreç normal akışında (ör. dersler, özel gün kutlamaları) karne gününe kadar devam etti.

Materyal ağırlıklı -somut örneklerle- ilerlendi.

Özellikle matematik gibi soyut derslerde somut materyaller ve örnekler kullanarak ilerlemek öğrencilere yardımcı oluyor. Uzaktan eğitim sürecinde de okuldan çeşitli malzemeler toparlandı, küçük tahtalar kullanıldı ve videolar çekip öğrencilere ulaştırıldı. Örneğin öğrencilere bölme işlemini anlatmak üzere okuldaki atölyeyi kullanarak bir bölme makinesi tasarlandı ve ahşaptan üretildi.

Bunun yanı sıra evde bulunan malzemelerle öğrencilere evde etkinlik önerileri aktarıldı. Ana sınıfından 4. sınıfa kadar tüm öğrencilerin dahil oldukları etkinliklerden bir kaçısı sıralanırsa:

- Korona oyunu,
- Çoraptan maymun,
- Atık malzeme ile resim tamamlama,
- Bölme işlemi makinesi,
- Denge oyunu.

Öğrencilerin dersleri anladıklarından emin olmak adına olası soru işaretleri oluşabilecek yerlerde Eğitim Bilişim Ağı TV'ye destek olacak notlar öğrencilere WhatsApp üzerinden iletildi. Aynı zamanda basılı materyaller (ör. ödev, bilgi notları) de öğrencilere ulaştırıldı.

Süreçte alınan dönütler ise olumluydu. Öğrencilerin dayanıklılık ilkesi açısından kendilerini geliştikleri ortaya çıktı ve akademik kazanımları, psikososyal durumları ve hayata bakışları incelendiğinde dezavantajın avantaja çevrildiği görüldü. Bunun altyapısında ise çaba ve istek var.

Nevzat Can

Sınıf Öğretmeni, Diyarbakır

Nevzat Öğretmen öğrenci olmasa öğretmenlik diye bir meslek olmayacağına inanıyor ve öğretmenliği bir olgunlaşma süreci olarak görüyor. En büyük hayali gece gündüz çalışmak ve faydalı olmak. Nevzat Öğretmen mesleğini şöyle tanımlıyor: "Öğretmen, öğrencinin yardımcısıdır."

Pandemi Koşullarında Öğrenci ile İletişim Kurmanın Önemi

Pandemi sürecinin bu kadar uzun devam edeceğini öngöremedik, en başta 15 günlük bir tatil sanıyorduk.

Öncelikle WhatsApp ve SMS grupları üzerinden öğrencilere ulaşıldı, 15 günlük süre en verimli şekilde değerlendirmeye çalışıldı. Ancak pandemi süreci uzadıkça farklı teknolojik araçlar da eğitime dahil edilerek yeni bir düzene geçildi.

Pandeminin 15 günlük süre ile sınırlı kalmayacağı kesinleşince çevrim içi iletişim araçlarını (ör. Zoom) kullanarak öğrencilerin yarısına ulaşıldı. Ailelerin de izinleri dahilinde öğrencilerle etkinlikler düzenlenmeye başlandı.

Bu süreçte birinci önceliğimiz öğrencilerin motivasyonunu sağlamak ve yalnız olmadıklarını onlara hissettirmektir.

Pandemi öncesinde öğrencilere dağıtılan etkinlik kitapları temel alınarak gün aşırı ikişer saatten çevrim içi dersler yapılmaya başlandı. Derslerin aralarına etkinlikler eklenerek (ör. şarkı söyleme) sadece akademik kazanımlara değil öğrencilerin akranları ve öğretmenleriyle iletişime geçmesine de olanak tanındı.

Zoom içerisindeki beyaz tahta özelliği ile öğrencilere çevrim içi olsa da bir sınıf ortamı sunuldu. Türkçe dil becerilerini desteklemek adına tekerlemelerden yararlanıldı, geriye dönük konular tekrar edildi. Örneğin, Visnos kullanarak saatlerin öğretimi üzerine çalışıldı.

Köylerde internete erişimde yaşanan sıkıntılar sebebiyle bu derslere sınıftaki öğrencilerin yaklaşık yarısı katılabildi.

Uzaktan eğitimde amacımız var olanı korumaktır.

Bunun yanı sıra aileler ile olan gruplarda paylaşımlar devam etti. Örneğin COVID-19 riskine karşı 14 kural karikatür çalışması hem öğrencilerin hem de ailelerin kolaylıkla anlayabileceği ve akılda kalıcı bir şekilde kurgulandı.

Ödev ve etkinlikler, aileler aracılığıyla var olan gruplar üzerinden öğrencilere ulaştırıldı. Malzeme olarak öğrencilerin evlerinde mevcut olan malzemeleri kullanabilmesine özen gösterildi. Ayrıca bu içerikle akademik kazanımların yanı sıra sanatsal becerilere de odaklanıldı.

Bunların birkaçı sıralanırsa:

- Atık nesnelerle resim etkinliği,
- Duygularını resim ile aktarma,
- EvdeKal kampanyasına destek,
- Etkinlik Kitabı üzerinden ödevlendirme,
  - Gün aşırı öğrencilerin kopmalarını engellemek adına birer sayfa ödev verildi.
- Defter üzerinden işlemlere ve tekrar ederek yazıma dair çalışmalar,
  - Bir öğrenci, beyaz tahta alarak evinin bir köşesini sınıfa çevirdi.
- Kelime eşleştirme oyunu,
  - Cram üzerinden zıt anlamlı kelimeler oyunu kurgulandı ve linki öğrencilerle paylaşıldı.
- 23 Nisan Şiir Etkinliği,
  - Öğrencilerin evlerini süslemeleri teşvik edildi, öğrenciler resimler yaptılar ve şiirler hazırladılar.
- 23 Nisan günü ise Zoom üzerinden öğretmenler ve öğrenciler bir araya gelerek şiir etkinliği düzenlediler.

Öğrencilerin Eğitim Bilişim Ağı'nın televizyon ve internet üzerinden kullanımı desteklendi. Örneğin; internet üzerinden etkinlikler ve videolar öğrencilerle paylaşıldı. Ancak yakından baktığımızda sınıfın yaklaşık yarısının Eğitim Bilişim Ağı'na erişimi vardı. Erişim sağlayanlar başta severek burayı kullansalar da zaman ile bu sayı da seyrekleşti.

Benzer şekilde, 23 Nisan sonrasındaki süreçte Zoom üzerinden gerçekleşen derslere de katılım azaldı. Öğrenciler hem sıkılmaya başladı hem de bu dönemde köyün gerçeği olan mevsimlik tarım zamanı geldi.

Önlemler dahilinde sosyal mesafeyi koruyarak köylere ziyaretler yapıldı.

İlk etapta öğrencilerin bulunduğu 1 köy ve 5 mezraya giderek hikaye kitabı dağıtıldı. Burada öğretmenlerin amacı, öğrencilerinin yanlarında olduklarını onlara hissettirmekti ve aynı zamanda okumalarını destekleyici bir içeriği öğrencilere ulaştırmaktı. Öğrenciler öğretmenlerini gördükleri için çok heyecanlandılar.

En başta bir seferlik ziyaret olarak kurgulansa da öğrencilerden gelen olumlu geri bildirimleri takiben köy ziyaretlerine devam edildi. Öğrencilere içerisinde bulmacalar, oyunlar olan bir etkinlik kitabı ve bir kez daha hikaye kitabı dağıtıldı. Bu ziyaretlerde öğrenciler ile sosyal etkinlik kitabını temel alarak küçük gruplar halinde dersler düzenlendi ve temassız oyunlar oynandı. Köy ve mezra ziyaretlerinin yazın da devam edilmesi öngörülüyor.

Hikaye kitabı dağıtımına devam etmek istense de ücretler yüksek olduğundan alternatif bir çözüme gitmek gerekti. Buna cevaben telefon ile öğrenciler arandı, hikaye anlatımları gerçekleştirildi ve devamında çeşitli etkinlikler (ör. tekrar yazım çalışması, hikayenin sonunu tahmin etme) ile dil becerileri pekiştirildi. Öğrencilerin en çok sevdiği etkinlik bu oldu, sınıfın neredeyse tamamına -mevsimlik işçi olmayanlara- ulaşılabildi.

Pandemi sürecinde KODA'nın içeriğini geliştirdiği NEF Vakfı'nın desteklediği Tipoti, Galima ve Pako'nun Maceraları ses kayıtları, WhatsApp grupları üzerinden öğrencilere ulaştırıldı ve dinleme becerilerine destek oldu.

Pandemi sürecinde eTwinning etkinlikleri nasıl devam etti?

- 9 Mayıs eTwinning Günü için Kodlama etkinliği
Köyleri ziyaret ederek öğrencilere kodlama etkinliği dağıtıldı. Etkinlikleri tamamlayan öğrenciler, kendi çalışmalarını WhatsApp üzerinden öğretmenleri ve akranlarıyla paylaştılar.
- eTwinning projesi kapsamında yazılan hikayeyi, öğrencilerin okuması sağlandı ve fikirlerini öğretmenlerine iletiler.
- Çiçek dikme ve ekme etkinliği,
- Uluslararası PayItForward projesi,
  - Nezaket Cümleleri Etkinliği,
  - Jigsawplanet ile Proje Yapbozu,
  - Kelebek hastası öğrenciler “Kelebek Kardeşler” için kermes ve ilaç toplama,[1]
- Öğretmenlerin “Kırsalda Eğitim ve Teknoloji Üzerine Online Kurs”a katılımı.

Gelecek akademik dönem için “Kırsalda eTwinning Projesi Planlama” projesi yürütülmesi planlıyor.

Çabalarımıza rağmen pandemi sürecinin öğrenciler üzerinde olumsuz etkileri de oldu, bizim amacımız bunu en aza indirmektir.

Tuğba Harmankaya

Sınıf Öğretmeni, Muş

11 yıldır sınıf öğretmenliği yapıyor. Meslek hayatında müdür yetkili öğretmenlik, öğretmenlik ve okul müdürlüğü görevlerini üstlendi. Gazi Üniversitesi'nde Sınıf Öğretmenliği bölümü doktora öğrencisi olarak eğitimine devam ediyor. Aynı zamanda İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge Birimi'nde Yerel Projeler Uzmanı olarak görev yapmakta ve köy okulları, kadınların okuma yazma süreçleri ile aile eğitimlerine yönelik projeler hazırlıyor. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik eğitimlerde eğitmen olarak görev alıyor.

Tuğçe Çapık

Sınıf Öğretmeni, Diyarbakır

5 yıldır sınıf öğretmenliği yapıyor. Meslek hayatında müdür yetkili öğretmenlik, öğretmenlik ve okul müdürlüğü görevlerini üstlendi. Yurt içi ve yurt dışı ortaklı eTwinning projeleri hazırlıyor ve Web 2.0 araçlarının kullanımı ile ilgili öğretmenlere destek sağlıyor.

Çocuk Köyde Dergisi

Önemli olan başınıza ne geldiği değil, onunla ne yaptığınızdır.

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler için en yıpratıcı olan, öğrencilerine ulaşamamak oldu. Özellikle köy okullarında bulunan öğrencilerin teknolojik altyapı eksiklikleri nedeniyle uzaktan eğitim sürecine katılım sağlayamamalarına yönelik bir çözüm arayışına girildi. Uzaktan eğitim süresince Milli Eğitim Bakanlığı'nın var olan programını (müfredat, ders kazanımları) desteklemek amacıyla aile katılımı gözetilerek Çocuk Köyde Dergisi geliştirildi.

Dergi Samsun, Muş, Diyarbakır ve Batman'da basılı olarak öğrencilere ulaştırıldı.

Çocuk Köyde Dergisi eTwinning projesi olarak başladı. Öneriler, dersler ve eğlenceli aktiviteler olmak üzere üç ana bölümden oluşan bir dergi tasarlama sürecine girildi.

Hazırlanan etkinliklerin ilkökul seviyesindeki kazanımlarla uyumlu olmasına önem verildi ve her ay ilkökul müfredat programları doğrultusunda belirlenen ayın temasına dikkat edilerek geliştirildi. Yaz döneminde ise eğlenceli aktivitelere yoğunluk verilmesi planlanıyor. Nisan ayında başlayan süreç ile Ağustos ayının sonunda derginin toplam 4 sayısı çıkarılmış olacak.

“Öğretmenim yeni sayıyı ne zaman getireceksiniz?”

Derginin basılı hali öğrencilerin köylerine kargo veya pandemi önlemlerini dikkate alarak öğretmenler aracılığıyla ulaştırıldı.

Dijital hali için de Çocuk Köyde Dergisi’nin Instagram ve Twitter hesapları üzerinden talep formları paylaşıldı. Bu formları dolduran kişilere dergi PDF formatında iletili.

Aynı zamanda öğretmenler ve öğrencilerden geri bildirim almak adına geliştirme formu da paylaşıldı. Öğrencilerden olumlu dönütler alan öğretmenler, öğrencilerinin heyecanla yeni sayının çıkmasını beklediklerini ilettiler.

Öğrenciler için kapsayıcı bir bakış açısıyla içerikler hazırlandı.

Öğrencilerin psikolojik süreçleri ile ilgili bilgi edinmek amacıyla “Öğretmenime Mektup” bölümüyle kendilerini ifade etmelerine alan tanındı.

Herkesin kendinden bir şeyler bulabileceği çeşitli etkinliklerle dolu bir içerik yelpazesi oluşturuldu:

- Oyunlar:
  - Zeka oyunları,
  - Hafıza oyunları,
  - Bulmacalar,
  - Kodlama etkinlikleri,

- Farklı seviyeler (okul öncesi, 1., 2., 3. ve 4. sınıflar) için akademik etkinlikler,
- Arkadaşım Beyin ile yaşam becerilerini pratik etme,
- Çılgın Fenci Deneyler ile köydeki malzemelerle deney yapma,
- Anne-Baba Pusulası ile ailelere tavsiyeler.

Değerlendirme Çalışmaları

Formlar aracılığıyla toplanan verilerin analizleri kapsamında değerlendirme çalışmaları yapılıyor. Her ayın dergisinin sonunda toplanan bu veriler, bir sonraki ayın dergisini iyileştirme ve geliştirmede ekibe destek oluyor.

Formda yer alan ana noktalar şu şekildedir:

- Dergiyi öğrencilere ulaştırma şekilleri:
  - Basılı olarak elden veya kargo aracılığıyla,
  - Çevrim içi kanallar üzerinden (WhatsApp, mail, Eğitim Bilişim Ağı).
- Derginin öğrencilere kattığı şeyler hakkındaki düşünceleri:
Öğretmenler derginin genelde birçok alanda öğrencileri desteklediğini dile getirdiler.
  - Birçok öğrenci faydalanabiliyor.
  - Eğlenerek öğrenmeye olanak tanıyor.
  - Pandemi dışında bir içerik çocukları sakinleştiriyor.

- Dergiyi talep eden kişi:
  - %70 öğretmen,
  - %18 aile üyesi,
  - Kalanlar ise öğretmen adayı, idareciler, çocuk gelişimcilerden oluşuyor.
- Öğrencinin okulunun bulunduğu şehir:
  - Her bölgeden talep alınıyor.
  - Yarıya yakın talep Marmara Bölgesi'nden geliyor.
- Görev yapılan bölge:
  - Her bölgeden öğretmen bulunuyor.
  - Güneydoğu Anadolu ve Marmara Bölgesi en ağırlık görev yapılan bölgeleri oluşturuyor.

Bugüne kadar 550'si basılı olmak üzere toplam 35 binden fazla okura ve 81 şehre erişim sağlandı.

Fatma Ayan

Müdür Yetkili Öğretmen, Antalya

22 yıldır öğretmenlik yapıyor. Şu an, Antalya Alanya'da Mahmutlar Kılıçarslan İlkokulu'nda Müdür Yetkili Öğretmen olarak görev alıyor. Çalışmalarında daha çok köy okullarında inovasyon, atölye okul konsepti, her çocuğa özel eğitim gibi kavramlar üzerine odaklanıyor.

Pandemide Öğrenciye Çözüm Olmak

Uzaktan eğitim sürecinde çocuklarla teması hiç kesmedik.

Okullara ara verilmesinin sonucunda öğretmenler, öğrencilerin zaman kavramını yitirmelerinden korktular ve buna yönelik etkinlikler düzenlendi. Önce geçmişe bir yolculuk yapıldı. Öğrenciler Türk büyüklerinden seçtikleri bir kişinin hayatını ve UNICEF listesine dahil edilen 17 Türk kültürünü araştırdılar. Burada ailelerin de desteği ile evdeki malzemelerden öğrenciler bir sanal müze oluşturdular ve araştırmaları sonucunda edindikleri kazanımları canlandırma yoluyla akranlarıyla paylaştılar.

Sonra geleceğe bir yolculuk yapıldı. Öğrenciler 2045 yılında olduklarını hayal ettiler ve çocuklarına pandemi döneminde yaşadıklarını bir mektup ile anlattılar. Böylece öğrenciler pandemi sürecindeki duygularını, yaşadıklarını, sıkıntılarını ve buhranlarını ifade etme olanağı yakaladı.

10 gün süren bir teknoloji kampı düzenlendi. Her gün teknolojiye dair bir konu (ör. siber zorbalık, kodlama, 3D yazıcı) araştırıldı ve sonrasında öğrencilerle atölye çalışması yapıldı. Günün sonunda ise öğrencilere onar kelime iletili ve bu kelimelerle tüm öğrenciler kendi öykülerini oluşturdular. Böylece öğrenciler teknolojik okuryazarlıklarını geliştirdiler.

Özel gün ve haftalar, okuldaymış gibi kutlamaya devam edildi. Dünya Su Günü, 23 Nisan ve 19 Mayıs gibi günlerde öğrenciler bir araya geldiler. Şiir okuma, şarkı söyleme ve dans etme gösterilerini çevrim içi araçlar yardımıyla paylaştılar.

Sonra kendi geçmişlerine bir yolculuk yaptılar. Öğrenciler, kendi bebeklik fotoğraflarını öğretmenlerine ilettiler ve öğretmenler onları birleştirerek çeşitli videolar oluşturdu.

İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri de çeşitli çalışmalar düzenledi. Örneğin; çarpım tablosu, eş anlam ve zıt anlam, satranç gibi konularda yarışmalar ve turnuvalar yapıldı.

Canlı bağlantılar ile öğrenciler akranları ve öğretmenleri ile buluştular.

Öğrenciler, Bilim Şenliği'ne katıldılar. Öğrenciler evlerinde olsa da onların uzaktan eğitim sürecini teknolojiye ve sanattan kopmadan geçirmeleri hedeflendi. Küçük Mucizem Projesi ile öğrenciler yedikleri meyvelerin çekirdeklerini bir saksıya ektiler. Amaç, bu çekirdeklerin de birer canlı olduğunun öğrencilere aktarılması ve bir canlının yaşam sürecine tanıklık etmelerini sağlamak oldu. Şu anda da tüm Türkiye'de bu proje devam ediyor.

Okula dönüş süreci için de aileler ile görüşülüyor ve hazırlıklara şimdiden başlandı. Pandemi önlemleri kapsamında öğrencilerin okul içerisi-dışarı ayakkabılarını ayırabileceği bir ayakkabılık kuruluyor. Öğrencilerin eşyalarının dolaplarında olması ve çanta kullanımı yerine sadece ödevlerini küçük bir dosya ile taşımaları planlanıyor. Ayrıca el temizliğine de özen gösterilecek.

Bu eğitim ile çocukların hayata çok iyi hazırlandıklarını düşünüyorum.

Mahmutlar Kılıçarslan İlkokulu, aslında Alanya merkeze uzak, birleştirilmiş sınıflı bir köy okulu. Fatma Öğretmen okulu devraldığında okulun fiziki şartları çok kötü durumdaydı ve okulun fiziki altyapısı uzun uğraşlar sonucunda iyileştirildi.

Daha sonra okula okuma parkı ile beraber bir açık hava kütüphanesi kuruldu. Böylece öğrenciler 8000'e yakın kitaba erişim imkanı yakaladı. Ancak buradaki kitaplardan öğrencilerin hepsi yararlanamıyordu. Hayata dair öğrenmeleri gereken birçok yaşam becerisi de vardı.

Buna çözüm olarak "Bana Ne Öğretmek İstiyorsun?" denildi ve bir proje geliştirildi. Eğitim gönüllüleri, okulu ziyaret ederek veya çevrim içi olarak diledikleri konularda öğrencilere eğitimler vermeye başladı. Bu proje ile Fatma Öğretmen, Microsoft'ta Harikalar Yaratan Öğretmen ödülünü almaya hak kazandı.

Sonra Okul 2023 projesi başladı. Milli Eğitim Müdürlükleri bu süreçte çok destek oldu ve okula usta eğitimciler atadı. Mahmut Kılıçarslan İlkokulu, bu sürece başlarken 40 dakika ders 40 dakika atölye yapıyordu. Öğrenciler atölyelerde yemek, kodlama, felsefe, çini, jimnastik gibi toplamda 12 alanda eğitim aldılar ve atölyeler ile tüm bu öğrenimleri uygulama şansı yakaladılar.

Okul merkeze uzak olduğu için öğrenciler normal şartlarda bunun benzeri eğitim veya atölyelere katılım şansı yakalayamayabiliyorlar. Bu sebeptendir ki ailelerin atölyelere ilgisi çok yüksekti. Aynı zamanda öğrenciler, atölyeler yardımıyla kendi ilgi alanlarını ve yeteneklerini (resim, robotik, kodlama, satranç) keşfettiler.

Bu süreç hem akademik alanda hem de çocukların gelişiminde birçok fayda sağladı. Öğrencilerin özgüvenlerinin yüksek olması ve kendilerini rahatlıkla ifade edebilmeleri buna örnek gösterilebilir.

Mahmutlar Kılıçarslan İlkokulu 3 öğretmenli bir okul olsa da sosyal medya aracılığıyla birçok öğretmen ile bir araya gelerek çalışma imkanı yakalıyoruz.

Çevrim içi kurulan Öğretmenler Odası ile birçok öğretmenle tanışma, fikir paylaşma, tartışma ve proje üretme gibi süreçler olabiliyor.

Bunlardan bazıları şunlar:

- Kuşlara Bir Damla Umut:
  - 27 Aralık günü 21 ülkeden 50,000 öğrencinin katılımı ile kuşlara yem atılıyor.
- Şehir ve Kokular:
  - 81 ilden öğretmen ve öğrencilerle Türkiye'deki tüm illerin özelliğini tanıtan kokular araştırıldı.
  - Alanya'da bir festival düzenlenerek farklı illerden 400 misafir ağırlandı. Farklı illerin kokuları, festival katılımcıları ile paylaşıldı.

Sadece hayal edin, çalışın, her şey olur.

Yüz Yüze Eğitim Öncesi ve Sonrası Çalıştayı 8 Temmuz 2020

Kırsalda Eğitim Konferansı'nın ikinci günü Yüz Yüze Eğitim Öncesi ve Sonrası Çalıştayı ile sürdü.

Çalıştaya Türkiye'nin farklı yerlerinden çoğu kırsalda görev yapan 28 öğretmen katıldı.

3 grup halinde tartışmaları yürüttüğümüz çalıştayda, gruplardan biri uzaktan eğitim sürecini değerlendirirken diğer iki grup okula dönüş sürecine dair konuştu.

Uzaktan eğitim sürecini değerlendiren grup, "Uzaktan eğitim süreci nasıl geçti, neler öğrendik?" sorularıyla başladı. Bu soruların ardından fark edilen ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlara sunulan çözümler konuşuldu. Grupta son olarak ailelerden, kamudan, özel sektörden, STK'lardan ve diğer paydaşlardan nasıl beklentiler olduğu ve bu beklentilerin gerçekleşmesi için nelerin yapılabileceği tartışıldı.

Okula dönüş sürecinin tartışıldığı gruplarda ise pandemi süreci değerlendirildikten sonra okul açıldığında karşılaşılabilecek ihtimali olan sorunlara ve bunların olası çözümlerine dair tartışıldı. Son olarak grupta aile, kamu, özel sektör, STK ve diğer paydaşlardan beklentiler konuşuldu.

Çalıştayı sonunda tekrar bir araya gelen gruplar, birbirlerine tartışma konularını aktardılar.

Uzaktan Eğitim Süreci Değerlendirmesi

Bu süreçte neler yaşadık? Neler öğrendik?

Kırsal bölgelerde altyapı sorunları ve teknolojik donanım eksikliği, öğretmenlerin öğrencilerine ulaşmasının önündeki en büyük engeldi.

"Başlarda okulun yakın zamanda açılacağını bekleyerek kısa süreceğini düşünmüştük. Plansızdık. Dijital okuryazarlık noktasında eksikliklerimiz, internet yetersizliği, akıllı telefon kullanımı azlığı, uzaktan eğitime alışkın olmayışımız bizi hazırlıksız yakaladı. Süreçte uzaktan eğitimin yeni normalde alışmamız gereken bir metot olduğunu gördük." (Bir öğretmen)

Öğrencilere ulaşan öğretmenler ise farklı teknolojik araçlar (ör. WhatsApp, Zoom, Eğitim Bilişim Ağı) tercih ettiler. Bu sayede öğrencilerine ödevlerini iletip kontrolleri sağladılar, mümkünse görüntülü konuşmalar değilse telefon ile görüşmeler yaptılar, online kitap okuma saatleri düzenlediler, Zoom üzerinden canlı dersler yaptılar ve daha birçok yeni uygulama geliştirdiler.

Teknolojik araçların (ör. WhatsApp, Zoom, Eğitim Bilişim Ağı) kullanımı bu dönemde şüphesiz arttı. Dijital okuryazarlığı kısıtlı olan öğrencilerin ve ailelerin bu hızlı değişime adapte olması için öğretmenler, bu araçların kullanımına dair temel konularda “Nasıl?” sorusunu sorarak (ör. nasıl, nasıl şifre alınır, nasıl kullanılır) videolar çektiler.

Aynı zamanda öğrenciler, Eğitim Bilişim Ağı televizyon üzerinden de uzaktan eğitim sürecine katıldılar. Burada karşılaşılan sorunlardan biri, öğretmenlerin işlediği konular ve Eğitim Bilişim Ağı’nın eş zamanlı ilerlememesi oldu, öğrencilerin konuları takip edebilmesi için daha çok desteğe ihtiyacı vardı. Süreç ilerledikçe televizyon üzerinden takip ettikleri dersleri anlamakta zorlanan öğrencilerin Eğitim Bilişim Ağı’na ilgisi azaldı. Burada öğrencilerin öğretmenleri ve akranlarıyla sınıf ortamına benzer bir şekilde uzaktan eğitim sürecine devam etme ihtiyacı görüldü. Bu sebeple uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin öğrencileri ile iletişimde kalması ve takip etmesi elzem nitelik kazandı.

“Yeni bir düzen geldi. Eğitim Bilişim Ağı dersleri televizyonda başladığında sabah öğrencilerimi tek tek arayıp “Uyandın mı?” diye kontrol yapıyordum. “Uyandım öğretmenim, izliyorum.” diye yazanlar oluyordu. WhatsApp aracılığıyla her gün “Aferin Ayşe, ödevini çözdün.” vb. yorumlar yazıyordum.”
(Bir öğretmen)

Altyapı eksiklikleri veya ailelerin müsait olmamasından kaynaklı öğrencilerine ulaşamayan öğretmenlerden bazıları, köylerine haftalık ziyaretlerde bulundular. Ailelerle iş birliği içerisinde öğrencilere yazılı materyaller ilk elden iletildi, ziyaretin mümkün olmadığı durumlarda ise kargo servislerinden yararlanıldı.

Yazılı veya çevrim içi iletilen materyaller kimi zaman öğretmenlerin kendi geliştirdikleri içeriklerden oluşturuldu. Örneğin, bir çalıştay katılımcısı öğretmen köyde bulunan malzemelerin listesini çıkardı ve bu malzemeleri kullanarak öğrencilerin uygulayabileceği çeşitli atölyeler geliştirdi. Böylece köydeki olumsuzluklara değil imkanlara (ör. doğanın içinde olmak) odaklanıldı ve bu imkanların öğrenciler tarafından fark edilip kullanılması teşvik edildi.

Bu süreçte öğretmenler için köyün bir diğer avantajı da ailelerin yanı sıra köy halkının -imam, muhtar, karakol komutanı- desteğini almak oldu.

Ayrıca, öğretmenlerin öğrenciler ve aileler ile iletişimlerinde sadece akademik materyallere odaklanılmadı. Öğrencilere pandemi sürecine dair bilgilendirmeler yapıldı ve öğrencilerin içinde bulunduğu belirsiz dönemi anlamalarına yardımcı olmaya çalışıldı. Bu dönemde çoğu öğrenci için virüsün ne olduğunu anlamak, somut olarak deneyimleyemedikleri için zordu ve öğretmenlerinin anlatımıyla virüse ve pandemi sürecine dair bilgileri arttı.

Öğretmenler sınıfta öğrencileri ile birebir çalışmadıkları için onların geliştirdikleri veya öğrencilerine ilettikleri ödevler ve etkinlikler çoğunlukla sınıftaki tüm öğrencilere yönelik yani standart bir şekilde tasarlanmış oluyordu. Öğrencilerinin hepsinin seviyeleri eşitmiş gibi davranılsa da gerçekte durum böyle değildi ve sınıf içerisinde farklı seviyelerde ve farklı öğrenme alışkanlıkları olan öğrenciler bulunuyordu. Bu durum öğrencilerin daha fazla akademik desteğe ihtiyaç duymasına yol açıyordu ve öğrencilerin okula duydukları özlem ile birleşince öğretmenlerin sadece bir öğrenciyle yaptığı konuşma 30-40 dakika sürebiliyordu.

Benzer şekilde, kırsal bölgelerdeki Türkçe bilmeyen öğrencilerle iletişimi sürdürmek ve öğrencilerini desteklemek öğretmenler için zor olabiliyordu. Buna çözüm olarak çalıştay katılımcılarımız yüz yüze ziyaretler, telefon görüşmeleri ve tercüman desteği ile süreci yönettiklerini dile getirdiler.

Materyalleri öğrencilere ulaştırdıktan sonra -çevrim içi veya basılı olarak- öğrencilerin bunları kullandıkları süreçte yanlarında onları tanıyan birinin yönlendirmesi sürece yardımcı oluyordu. Bunun doğal bir sonucu olarak aileler, çocuklarının eğitiminde daha çok rol almaya başladılar. Eğer aileler sürece dahil olmazsa öğrencilere ulaşmak da bir o kadar zorlaşıyordu. Yani diyebiliriz ki uzaktan eğitim sürecinde öğrencilere ulaşmanın yolu, ailelere ulaşabilmekten geçiyordu.

“Telefon babada ve baba çalışmaya gidiyor. Telefonu da bırakmıyor ve böylece öğrenciye ulaşamıyor.” (Bir öğretmen)

Aileler ile iyi ilişkileri olan öğretmenler, bu dönemi daha rahat atlatırken öğretmenler ve aileler arasında yeni ilişkiler de filizlendi. Öğretmenin çabasını gören ailelerin öğretmene ve okula olan inançları ve güvenleri arttı. Aynı zamanda ailelerin çocuklarına olan bakış açısında da değişiklikler oldu. Çocuklarını daha yakından tanıdılar ve onların akademik ve duygusal durumlarını yakından gözlemledik.

Bu noktada tüm çalıştay katılımcıları hem fikirdi: Ailelerin eğitime katılımı çocukları olumlu yönde etkiliyor. Bu pandemi öncesinde de geçerliydi şimdi de öyle. Bu nedenle öğretmenler, aileler ile ilişkilerin geliştirilmesine ve ailelerin eğitime dahil edilmesine daha çok özen göstermelidir.

“Öğretmenler ve velilerin birlik olması gerektiğini gördüm. Birbirimize mecbur olduğumuz bir noktadayız. Öğretmen aileye ihtiyaç duyuyor, çocuk aileye ve öğretmene ihtiyaç duyuyor. Bu bağların çok değerli olduğunu ve güçlendirmemiz gerektiğini gördüm. İnsan ilişkilerinin değerini bir kez daha gördük.” (KODA Eğitim Uzmanı)

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin en yoğun hissettiği duygulardan biri okuldan uzak kalmaları ile beraber gelen yalnızlıktı. Bir çalıştay katılımcısı öğretmen, öğrencilerine kartpostal göndererek öğrencilerinin yanında olduğunu onlara hissettirdiğini ve olumlu geri dönüşler aldığını belirtti. Kırsaldaki bazı okullar kapalı olsa da bazı okullar, okul imkanlarını pandemi önlemleri dahilinde öğrencilerin kullanmasına izin verdiler. Böylece öğrenciler, okullarında çeşitli faaliyetler yaptılar (ör. tavuk kümesi) ve okul ile ilişkilerini devam ettirdiler.

Bu süreçte sınıf öğretmenleri, okullarındaki rehber öğretmenlerden daha çok destek almak ihtiyacında olduklarını dile getirdi. “Rehber Öğretmenim Okulda” projesi gibi “Rehber Öğretmenim Evimde” gibi bir uygulama geliştirilseydi rehber öğretmenler de aileler ile iletişim kurabilir ve bu durum daha çok öğrenciye ulaşılmasına yardımcı olabilirdi.

Bireysel çalışmaların artarak grup çalışmalarının yerini aldığı bu süreçte öğrenciyi öğrenci ile buluşturmak, öğrencilerin motivasyonu yüksek tutmak için büyük önem taşıyor. Bir çalıştay katılımcısı öğretmen, öğrencileri ile bir kampanya düzenlediğinden bahsetti. İnternet altyapısının kısıtlılığına dikkat çekmek adına düzenledikleri bu kampanyada, farklı şebeke kurumlarının köylerine internet getirmesi için bir plan çıkardıklarını ve tüm sınıf birlikte hareket ederek yaşadıkları zorluğa bir çözüm bulmayı hedeflediklerini belirttiler. Uzaktan eğitim sürecinde önemli olan bir diğer konu da öğrencilerin yalnızca akademik olarak desteklenmesi değil; sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişimlerinin de desteklenmesi gerektiği idi. Öğrencilerin sadece akademik materyallerle desteklenmesi çoğunlukla onların sıkılmasına yol açtı ve onların okula ve öğretmene olan ilgilerini azalttı. Buna çözüm olarak bir çalıştay katılımcısı öğretmen, etkinlikleri belirli oranlarda oyun ile birleştirerek öğrencilerin etkileşimlerini artırdığını söyledi.

“Bu dönemde çocukların duygusal gelişimine eğilmek ve motivasyonunu yükseltmek önemliydi. Açık alanlarda öğrencilerle köyde buluşmalar yaptım. Her gün öğrencilerim bana WhatsApp'tan 1 dakikalık ses kayıtları gönderdi. Canlı derslerimizin ilk 20 dakikasında birlikte oynadığımız ev içi oyunlar motivasyonu çok yükseltti.” (Bir öğretmen)

Öğrencilerin ve ailelerin ihtiyaçlarına odaklanırken öğretmenlerin kendi ihtiyaçlarını da unutmamaları gerekiyor. Öğrencileri gibi öğretmenler de pandemi süreciyle bir düzen değişikliği yaşadılar. Resmi kontrol mekanizmaları da bu süreçte kısıtlı olduğundan uzaktan eğitim sürecinin gidişatını tamamen öğretmenin vicdanı, öz disiplini ve motivasyonu belirledi.

Öğretmenler bu dönemde eğitimlere katılma, üniversitede öğrencileriyle buluşma, Instagram canlı yayınlarını izleme, kendi materyallerini (ör. Çocuk Köyde Dergisi) hazırlama yoluyla mesleki gelişimlerini desteklediler ve motivasyonlarını yüksek tuttular. Uzaktan eğitim sürecinde çevrim içi eğitimlerin artmasıyla öğretmenler daha çok mesleki gelişim imkanına erişim sağlayabildiler.

Çözüm Önerileri

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde doğan ihtiyaçlarını ve ürettikleri olası çözümleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- **İnternet erişiminin geliştirilmesi:**
  - Operatör desteği alınabilir.
  - Taşınabilir internet kullanılabilir.
  - Devlet desteğiyle baz istasyonları kurulabilir.
  - Ev bazlı internete alternatif olarak okulun internete erişimi sağlanabilir. Ailelerin izni ve pandemi önlemleri dahilinde, öğrenciler okullarında interneti kullanabilirler. Öğretmenin olmadığı durumlarda da sürdürülebilirlik sağlamak adına köydeki kişilerden bir destek ekibi oluşturulabilir.
  - Öğrencilerin teknolojik araçlara ulaşabilmesi için sivil toplum kuruluşlarından destek alınabilir.
- **Öğretmenlerin beraber hareket etmesi, planlı olması ve takip sistemi oluşturulması:**
  - Uzaktan eğitim sürecine özel uygulamalar geliştirilip pilot uygulaması yapılabilir ve sonrasında çıkan sonuçlar dahilinde ülke genelinde yaygınlaştırılabilir.
  - Uzaktan eğitim sürecinde merkezi bir birlik sağlanabilir.
  - Öğretmenler raporlamakla yükümlü oldukları kurumlar ya da kişiler tarafından yönlendirilebilirler.
  - Milli Eğitim Bakanlığı, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerin tarafından bir takip ve supervizyon mekanizması geliştirilebilir.
  - KODA ile bir üst zümre kurulabilir: "KODA Zümre". Böylece KODA halihazırda iletişimde olduğu öğretmenleri takip edebilir.
- **Öğretmen motivasyonu ve öz disiplininin artırılması:**
  - Hem sosyal medya hem mektuplar aracılığıyla çeşitli kampanyalar (ör. öğretmene mektup, veliden öğretmene mektup) düzenlenebilir.
  - Motivasyonu yüksek olan ve örnek uygulamalar yapan öğretmenlerin görünürlüğü arttırabilir ve ilham olmaları sağlanabilir.
  - Öğretmenlerin yalnız olmadığını hissettirilerek motivasyonları artırılabilir.
  - Örnek uygulamaların öğrencilere olan etkileri tespit edilip diğer öğretmenlerle paylaşılabilir.
- **Öğretmenin mesleki gelişimini destekleyebilecek uygulamaların (ör. çevrim içi eğitim) artırılması ve yaygınlaşması,**
- **Çocukların duygusal ihtiyaçlarının gözetilmesi ve desteklenmesi,**

- **Aileleri uzaktan iletişim konusunda desteklenmesi:**
  - Aileyle iletişim için rehber hazırlanabilir.
- **Etkinlik havuzu oluşturulması:**
  - Evlerdeki malzemeleri dikkate alarak,
  - Aile katılımını destekleyerek,
  - Kolay aktarılabilirliğini gözeterek,
  - Farklı seviyeleri düşünerek etkinlikler oluşturulabilir.
- **Basılı materyal (ör. ödev, kitap) ulaştırılması:**
  - Finansman veya kargo şirketlerinden özel destek alınabilir.
  - Muhtar, şoför ve ailelerden dağıtım için yardım istenebilir.
- **Özel gereksinimli çocuklar için bireysel destek sağlanması:**
  - Özel gereksinimli çocuklar ile çalışan öğretmenler uzaktan eğitim sürecinin nasıl yürütüleceğine dair ek olarak bilgilendirilebilir.
  - Özel gereksinimli çocuklar ile çalışan sivil toplum kuruluşlarından destek alınabilir.
  - Özel gereksinimli çocuklarla çalışan öğretmenler öğrencileriyle düzenli olarak görüntülü konuşma yapılabilir.
- **Uzaktan eğitim araçlarını kullanmada teknik yetkinliklerin geliştirilmesi.**
- **Eğitim Bilişim Ağı'nın geliştirilmesi:**
  - Canlı ders saatleri değişebilir.
  - Videolar kaydedilerek sisteme yüklenebilir.

Uzaktan Eğitim Süreci Sonrası Okula Dönüş

Okula dönüş sürecinde ne yaşayabiliriz? Bu süreçte öğrencilerin, öğretmenlerin ve ailelerin ne tür ihtiyaçları belirebilir?

Ailelerin birçoğunun yeni akademik yılda çocuklarını okula göndermekle ilgili endişeleri var. Risk faktörlerini değerlendirdiklerinde çocuklarını okula göndermek istemediklerini öğretmenler ile paylaşıyorlar. Durum böyle sürerse okullar açıldığında öğrencilerin devamsızlığı olası bir sorun olarak karşımıza çıkacak. Bu sebeple okula dönüş sürecinde de öğretmenlerin pandemi döneminde aileler ile kurdukları iletişimi devam ettirmeleri, endişelerini dinlemeleri ve okullarda alınan önlemleri ailelerle paylaşmaları büyük bir önem taşıyacak.

Bir çalıştay katılımcısı öğretmen, aileler ve öğrenciler için bilinçlendirme çalışmaları yapılmasının altını çizdi. Örneğin; farklı bölgelerden uzmanlar köyleri ziyaret edebilir ve öğretmenlere bu çalışmalarda destek sağlayabilir. Öğrencilerin öz bakım becerilerini geliştirmeleri için öneriler, dijital okuryazarlık ve akıllı telefon kullanımı desteği gibi konulardan bahsedilebilir.

Aileler acaba çocuğum bugün hasta biriyle temas etti mi endişesi yaşarken öğretmenler de öğrencilerin aileleri fabrikalarda, tarlada çalışıyor düşüncesiyle bulaşma riskine dair benzer endişeler yaşayabilir. Bu noktada açık iletişim ve güven ortamı, olası belirtiler ortaya çıktığında bireylerin diğerleriyle teması kesmesi önemli olacak. Bir çalıştay katılımcısı öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı'nın çocuklar hasta iken ailelerin çocuklarını okula göndermemesi için dönem başında bir sözleşme imzatabileceğini paylaştı.

Okullarda hayata geçirilecek pandemi önlemleri, okula dönüş sürecini sağlıklı bir şekilde geçirmede belirleyici bir faktör olacak. Çalıştay katılımcısı öğretmenlerin tümü okulun fiziki alanlarının kullanımında sosyal mesafeye uygun kurgulanmasının altını çizdiler. Yemekhane, sınıflar, tuvaletlerin yanı sıra taşınmalı öğrenciler için servisler de ortak alan kapsamında düzenlenmesi gereken yerlerden.

“Taşınmalı eğitim sıkıntılı, farklı köylerden öğrencileri toplayarak gelen servisler sıkışık. Servislerin sayısının arttırılması gerekecek. Eğer servisler yeterli olmazsa öğrenciler gelemeyecek.” (Bir öğretmen)

Özellikle kırsaldaki okullarda öğrenci sayısı az olabildiğinden, bu önlemler kırsal bölgelerde daha kolay uygulanabilir. Ancak il ve ilçe merkezlerinde okullar kalabalıklaşıyor ve risk artıyor. Örneğin ikili öğretim olan okulların iki eğitim arasında havalandırması ve temizlenmesi gerekecek. Bu sebeple okullarda pandemi önlemlerinin dönem başlamadan kişi sayısı gözetilerek düzenlenmesi sürece yardımcı olacaktır.

Okullarda hayata geçirilecek pandemi önlemleri, okula dönüş sürecini sağlıklı bir şekilde geçirmede belirleyici bir faktör olacak. Çalıştay katılımcısı öğretmenlerin tümü okulun fiziki alanlarının kullanımında sosyal mesafeye uygun kurgulanmasının altını çizdiler. Yemekhane, sınıflar, tuvaletlerin yanı sıra taşınmalı öğrenciler için servisler de ortak alan kapsamında düzenlenmesi gereken yerlerden.

“Taşınmalı eğitim sıkıntılı, farklı köylerden öğrencileri toplayarak gelen servisler sıkışık. Servislerin sayısının arttırılması gerekecek. Eğer servisler yeterli olmazsa öğrenciler gelemeyecek.” (Bir öğretmen)

Özellikle kırsaldaki okullarda öğrenci sayısı az olabildiğinden, bu önlemler kırsal bölgelerde daha kolay uygulanabilir. Ancak il ve ilçe merkezlerinde okullar kalabalıklaşıyor ve risk artıyor. Örneğin ikili öğretim olan okulların iki eğitim arasında havalandırması ve temizlenmesi gerekecek. Bu sebeple okullarda pandemi önlemlerinin dönem başlamadan kişi sayısı gözetilerek düzenlenmesi sürece yardımcı olacaktır.

Her durumda, yeni okul ve sınıf düzeninin (ör. masa, sıra, sandalye, bahçe) okula dönüş süreci başlamadan tasarlanması gerekiyor. Ayrıca hijyen malzemelerinin de yeterliliği önceden incelenmeli ve gerekiyorsa velilerin de desteğiyle sınıf bütçeleri oluşturularak dezenfektan, kolonya, sabun vb. malzemeler okullara tedarik edilmeli.

Öğrenciler 6 aydır okullarından uzaklardı. Okula uyum sürecinin en az sorun ile geçmesi için öğretmenlerin öğrencilerinin sosyal becerilerini güçlendirecek çalışmalar yapması sürece destek olacaktır. Fakat pandemi önlemleri dahilinde öğrenciler ile bu çalışmaları yürütmek zor olabilir. Örneğin öğrencilerin birbirleriyle yakın mesafede oyunlar oynaması okula dönüş sürecinde risk oluşturacaktır.

“Çocukların en büyük hakkı olan oyun haklarını ellerinden almış olacağız.” (Bir öğretmen)

Okula geri döndüğünde ise öğretmenlerin öğrencilere çok yüklenmemesi süreci kolaylaştıracaktır. Uzaktan eğitimde olduğu gibi okula dönüş

sürecinde de eğitimin sadece akademik değil aynı zamanda sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel boyutu da dikkate alınmalı. İlkokul öğrencilerinden 6 aylık akademik kazanımlarını telafi etmeleri ve yaşam becerilerini hemen kazanmalarını beklemek, gerçekçi olmayacaktır.

Okullarındaki bu yeni döneme alışmaları için öğrencilerin bol bol tekrara ihtiyacı olacaktır. Telafi için öğrencilere akademik yılın başında 3 hafta süre vermek yerine bu dönemi yıl içerisine yaymak, öğrencinin bilgiyi kavramasına yardımcı olacaktır.

Pandemi öncesinde okullardaki uygulamalar yeni düzene adapte edilebilir. Bir çalıştay katılımcısı öğretmen, geçtiğimiz senelerde dönem başında öğrencileriyle bir sınıf sözleşmesi yaptığını dile getirdi. Okula dönüş sürecinde ise bu uygulamayı bir sağlık sözleşmesi olarak adapte ederek bir sözleşme hazırlamayı, sınıf kuralları gibi hijyen kurallarını da dönem başından öğrencilerle belirlemenin yardımcı olacağını söyledi. Ayrıca öğretmenlerin sıklıkla kullandığı Çember uygulaması da mesafeli çember olarak yeniden kurgulanabilir eklemesi yapıldı.

Köy dışından gelen öğretmenler üzerinde pandemi sebebiyle büyük bir baskı olabilir. Öğretmenlerin öğrenciler ve aileleriyle olan açık iletişimi, bu baskıyı azaltmak adına bir önlem niteliği taşıyacaktır. Rehber öğretmenlerinin rolü, okula dönüş sürecinde de çok önemli. Eğitimin paydaşı olan herkesin -öğrenciler, öğretmenler, aileler- bu dönemde psikososyal desteğe ihtiyacı olacaktır. Bu ihtiyacı karşılamak için her okuldan sorumlu rehber öğretmenler olması süreci kolaylaştıracaktır. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı kaynak kitaplardan yararlanılabilir.

Çözüm Önerileri: Öğretmenler Bu İhtiyaçlara Yönelik Neler Yapabilir?

Okula dönüldüğünde klasik öğretim yöntem ve tekniklerine odaklanmak yerine öğrencilerin sosyal duygusal gelişimlerine öncelik verilebilir. Akademik kazanımların etkinlikler oluşturularak oyunlaştırılması bu süreçte yardımcı olacaktır.

“Çocukların problem çözme yetilerine yönelik çalışmalar yürütebiliriz. Öğrenmeyi öğrenme noktasında çocukların daha rahat ettiğini gördük. Dayanıklılık ilkesi benimsenmeli. Çok yönlü düşünebilme, eleştirel düşünme, yaratıcı olma, zaman yönetimi gibi becerilere sahip olma bu noktada önemini artırdı. Yapmamız gereken şey bu. Bu da müfredatın hafifletilmesi ile mümkün olabilir.” (Bir öğretmen)

Okula uyum süreci ile ortaya çıkabilecek olası bir endişe, derslerin yetişmemesi olabilir. Disiplinler arası ilişkilendirme sayesinde birden fazla ders birbiriyle ilişkilendirilerek akademik kazanımların öğrencilere iletilmesi mümkün kılınabilir ve öğrencilerin sınıf içi aktif katılımları desteklenebilir.

Çocukların oyun oynama ihtiyacını karşılamak kısmında öğretmenlere çok iş düşüyor. Açık alanlar ve doğa bir fırsat ancak bu çerçevede uygulanacak içeriklerin hazırlanması gerekiyor. Milli Eğitim Bakanlığı bu ve benzer temalı içeriklerin hazırlanmasında yardımcı olabilir, okul yöneticileri alternatif alanlarda ders yapımında öğretmenlere direnç göstermeyebilir. Öğretmen, yöntem ve stratejilerini belirleme konusunda genel etik sınırlar içerisinde özgür bırakılmalıdır. Okul idaresine önceden bilgi verilmesi, ders planlamasında yer alması, gerekli güvenlik ve sağlık koşullarının sağlanması koşulu ile dersler sınıf ortamının dışına çıkılarak işlenebilir. Ayrıca alanların kullanımında öğrencilere destek olmak için işaretlemeler yapılabilir veya ortak alanların kalabalık olmaması adına 40 dakikalık ders süresi içerisinde okul dört ayrı grup olarak teneffüslere çıkabilir.

“Bütünsel anlamda sağlık önemli. Öğretmenlerimiz akademik kaygıya düşerse sıkıntılar olabilir. Çocukların psikolojik durumlarını güçlendirmek önemli. Doğa eğitimi önemli. Yaşam becerileri bu noktada çok önemli. Üretmeye, uzaktan da olsa dayanışmaya olan ihtiyacımızı gördük. Açık havada olmak riski en aza indirecektir.” (KODA Eğitim Uzmanı)

Okullar zaman planlaması konusunda esnek bırakılırsa dönüşümlü olarak öğrenciler okula gidebilir. Böylece sosyal mesafe kurallarına uymak kolaylaşacaktır.

Öğrencilerin okula uyum sürecinde öğretmenlerin aileler ile iletişimi çok önemli. Öğretmenler aileler ve öğrencilerle birebir görüşmeler yaparak onlara yol gösterici olabilirler. Örneğin hasta öğrencilerin okula gelmemesi konusunda aileler bilinçlendirilebilir.

Okula gelmeyen öğrenciler için devamsızlığı en aza indirmek uzaktan eğitim sürecinde kullanılan teknolojik araçlar yardımıyla mümkün olacaktır. Donanım eksikliğini gidermek için tablet dağıtımı yapılabilir ve Milli Eğitim Bakanlığı gibi kamu veya özel çeşitli kurumlardan donanım desteği için sponsorluk alınabilir.

Bu süreçte Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tüm okullara binaların ve öğrencilerin el dezenfeksiyonu için gerekli hijyen ürünlerinin gönderileceği açıklanmış olmakla birlikte olası aksiliklere karşı -örneğin bu ürünlerin kırsal kesimlere ulaştırılamaması veya mevcut sayının yeterli olmaması durumlarında- okulların kendi imkanları ile çok düşük maliyetle hijyen ürünü üretimi yapmaları mümkün olabilir. Dezenfektan, sabun vb. hijyen malzemelerinin evde yapımı çok kolay, aileler ile iş birliği içerisinde öğrencilerin kendi malzemelerini üretmeleri teşvik edilebilir. Hatta buna maske yapımı da eklenebilir.

İhtiyaç listeleri (ör. defter, kalem) hazırlanırken bu malzemelerinin uygunluğu da dikkate alınmalı. Sınıf mevcudu yüksek olan yerlerde -özellikle il ve ilçe merkezlerinde- ikili eğitime geçiş yapılması gerekebilir. Bu durumda öğretmen atanması gündemde olsa da konuyla ilgili kesin bir karar mevcut değil. Eğer gerekli önlemler alınmazsa aileler çocuklarını okula göndermemeyi tercih edebilirler. Böyle durumlarda uzmanlara danışmak ve destek almak öğretmenlerin üzerindeki baskıyı azaltacaktır.

Eğitimin tüm paydaşları için -öğretmenler, öğrenciler ve aileler- psikososyal destek sağlanması bu sürecin sağlıklı şekilde geçirilmesi için destekleyici olacaktır. Çalıştay katılımcısı öğretmenler, okula dönüş sürecine dair bir yol haritası ihtiyacındalar. İçinde bulunulan belirsizlik öğretmenleri tedirgin ediyor.

Öğrenciler gibi öğretmenler de okula uyum süreci ile alışık olmadıkları bir döneme giriyorlar. Bu noktada kendilerini kişisel ve mesleki alanda geliştirmek istiyorlar. Öğretmenlere eksik hissettikleri konularla ilgili eğitimler sunulması ve öğretmenlerin bu eğitimlere katılması, okula dönüş sürecinde kolaylaştırıcı olacaktır. Bu da öğretmenlerin kendi ihtiyaçlarını bilmeleri, farkına varmaları ile mümkün olabilir. Öğretmen eğitimleri birer zorunluluk değil ihtiyacı karşılamaya yönelik çalışma olarak değerlendirilmelidir.

Çözüm Önerileri: Diğer Kişi ve Kurumlardan Beklentiler Neler?

- **Ailelerden beklentiler:**

- Okula dönüş sürecinde aileler sakinliklerini koruyarak dinlemeye, bilinçlenmeye ve paylaşmaya hazır olabilir. Ailelerin paylaşımları sonucu ortaya çıkan kaygılar raporlanıp üst kurumlara (ör. okul idaresi, kaymakamlık, ilçe müdürlükleri) ulaştırılabilir.
- Okul-aile birliği bu süreçte önemli, aileler öğretmenle iletişim gibi konularda açık olmaları ve toplantılara gelmeleri, gelemiyorsa öğretmenlerle görüşmeleri okul-aile arasındaki ilişkiyi ve dayanışma hissini destekleyecektir. Böylece aileler okula ve öğretmene güven duygusunu geliştirebilir.
- Öğretmenler öğrencileri ile iletişim kurarken aileler sürece destek sağlayabilir. Aileler sağlık önlemleri ve hijyen konusunda bilgilenebilirler. Çocuklarının öz bakım becerilerinin (ör. temizlik, tuvalet hijyeni) evde pekiştirilmesi için aileler çocuklarının bu ve benzeri yaşam becerilerinin geliştirilmesinin sorumluluğunu alabilirler. Örneğin, kamu spotlarını izleyebilirler.
- Akademik kazanımlar okulda hedeflenebilir, ailelere bu yükü vermek yerine daha çok öğrencilerin gelişimlerini destekleyici etkinlikler (ör. sanat) evlere ödev olarak verilebilir ve ailelerin desteğiyle tamamlanabilir.

- **Kamu kurumlarından beklentiler:**

- Kamu spotları televizyon aracılığıyla ailelere iletilebilir.
- Öğretmenlere pandemi dönemi ve okula uyum süreci ile ilgili eğitimler sunulabilir.
- Milli Eğitim Bakanlığı pandemi önlemlerini aileler ile paylaşarak öğrencilerin okula gönderilmesini teşvik edebilir.
- Belediyeler temizlik elemanlarının okula gönderilmesini sağlayabilir ve düzenli dezenfeksiyon çalışmaları yürütülebilir.
- Okullar ve servisler, haftalık ve aylık olarak hijyen, mesafe ve temizlik konusunda denetlenebilir. Örneğin, adrese dayalı olarak belli okulların sorumluluğu ve takibi, sağlık kurumlarına (ör. aile hekimleri) verilebilir.
- Sağlık kurumları bilgilendirme çalışmaları yapabilirler. Mesela aileler, pandemi önlemleri dahilinde evden okula nasıl gelmeleri gerektiğine dair bu kurumlardan bilgi alabilirler.
- Kaymakamlıklar ve/veya belediyeler, öğrencilere sağlık paketleri dağıtabilirler.
- Gezici otobüsler ile moral ve motivasyon sağlayabilirler.
- Bazı eksikleri öğretmen tamamlar fikrinden uzaklaşarak öğretmenin sorumluluk alanı dışında kalan faaliyetleri, muhtarlık ele alabilir.
- Kamu kurumları (ör. okul, muhtar, belediye, jandarma) arasında iş birliği olabilir.
- Okula girişlerde sağlık ocaklarının desteğiyle ateş ölçülebilir.

- **STK'lar ve KODA:**

- STK'lar öğretmenin sesi olabilir, ihtiyaçların yetkili kişi ve kurumlara ulaşmasını sağlayabilirler. (İhtiyaç Haritası faydalı olabilir.)
- Kurumlar uzmanlık alanlarına uygun olarak okullar için eğitsel içerikler veya temizlik paketleri oluşturabilirler.

- Milli Eğitim Bakanlığı ve Milli Eğitim Müdürlükleri ile protokoller çoğaltılabilir. Böylece daha çok okula, öğretmene ve öğrenciye ulaşılabilir.
- KODA'ya yeni katılan öğretmenler için her ilde bir KODA iletişim kişisi belirlenebilir. Böylece karşılıklı etkileşim artacaktır.

- **Özel sektör ve diğerleri:**

- Sınıflardaki yeni düzen için materyal desteği (ör. üçgen sıralar) verebilirler.
- Yakınlarındaki veya seçtikleri okulların ihtiyaçlarına destek olabilirler.
- Telekomünikasyon şirketleri, altyapı sorunlarının çözümünde destek olabilir.
  - a) Gezici internet noktaları kurulabilir.
  - b) İnternet ve telefon altyapısı geliştirilebilir.
- Öğrencilere internetsiz tabletler iletmek için sponsorluk sağlayabilirler.
- Temiz su sıkıntısı yaşanan bölgelerde, çözüm önceliklendirilebilir.
- İmam, kanaat önderi, akraba vb. kişiler öğretmenlerin aileler ile iletişimde, köydeki bilinçlendirme çalışmalarında kolaylaştırıcı rol alabilirler.
- Üniversite, meslek liseleri ve halk eğitim merkezleriyle içerik geliştirmeye dair iş birlikleri kurulabilir.

Çalıştay katılımcıları:

Nazlı Ulutepe (Kocaeli), Burcu Gümüštepe (Kars), Belgin Uzun (Şırnak), Yasin Döğmeci (Ankara), Nurettin Akçay (Adıyaman), Oktay Avim (Batman), Tuğçe Çapık (Diyarbakır), Naim Erdem (Düzce), Abdullatif Demir (Diyarbakır), Tuğba Harmankaya (Muş), Nevzat Can (Diyarbakır), İbrahim Karakaya (Konya), Doğukan Çevik (Iğdır), Aslan Gürbüz (Rize), Nadire Persil (Balıkesir), Şeyma Gür (Elazığ), İmran Azboy (Diyarbakır).

Sonuç

Ülke çapında COVID-19 tedbirlerinin başlamasıyla beraber KODA olarak programlarımızı (ör. Öğretmen Toplulukları, Çocuk Atölyeleri) çevrim içi gerçekleştirecek şekilde adapte ettik ve diğer STK'lar, gönüllülerimiz ve en önemlisi kırsal alanlarda yaşayan faydalanıcılarımızla -özellikle öğretmen ve öğrencilerle- bağlantı kurmaya, iletişimde kalmaya ve çalışmaya devam ettik.

Bir yandan da uzaktan eğitim sürecinden köylerde yaşayan çocukların da en verimli şekilde yararlanabilmeleri için yeni çalışmalar başlattık. Kırsalda Eğitim Konferansı, KODA olarak yeni çalışmalar dahilinde hayata geçirdiğimiz bir etkinlikti. Köy okullarında okuyan öğrenciler ve köylerde görev yapan öğretmenler, internet ve televizyona erişmekte zorluklarla karşılaştılar ancak birçoğu, öğrencilerine ulaşabilmek için çeşitli yöntemler geliştirdi. Bu konferans ile amacımız, yaratıcı fikirlerle uzaktan eğitim sürecini yürüten öğretmenlerimize deneyimlerini meslektaşlarıyla paylaşmaları için bir alan açmak ve hep birlikte uzaktan eğitim sürecini değerlendirirken okula dönüş sürecine dair fikir alışverişi yaparak çözüm önerileri üretmekti.

Aynı zamanda buradaki kazanımlarımızı bu rapor aracılığıyla daha fazla öğretmenlere ulaştırmayı hedefliyoruz. Raporun yaygınlaştırılması için iletişimde olduğumuz il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri birimleri, bağlantılı STK'larla ve daha bir sürü paydaşla paylaşmayı değerli buluyoruz. Bu süreçte fark ettik ki pandemi herkes için farklı sorunlar ve farklı ihtiyaçlar doğurdu ve bu farklı sorun ve ihtiyaçların tek bir reçetesi yani tüm bunlar için tek bir çözüm önerisi yok. Ancak yeniden tanıklık ettiğimiz en önemli nokta, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde kilit bir rolü olduğu ve öğrencileriyle okul arasında köprü görevi üstlendikleri oldu. Açıkça görülüyor ki öğretmenlerin katkıları, bizleri bekleyen okula uyum sürecinde de çok değerli olacak. Bu nedenle konferanstaki kazanımlarımızı yaygınlaştırmak adına bu raporu eğitim paydaşı olan herkes ile farklı yöntemler aracılığıyla paylaşmayı hedefliyoruz.

Ayrıca KODA olarak konferans aracılığıyla öğretmenlerin ihtiyaçlarına dair topladığımız veriler ışığında okula uyum sürecinde öğretmenlere, öğrencilere ve ailelere destek olmak adına faaliyetlerimizi sürdürüyoruz.

Bunlardan ilki, Sabancı Vakfı ve Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ile birlikte hayata geçirdiğimiz Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Köy Öğretmenlerinin Mesleki Gelişimi Programı kapsamında, uzaktan eğitim sürecinde çevrim içi eğitimlerimizin başlaması oldu.

Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okullarında Görev Yapan Öğretmenlere Yönelik Uzaktan Mesleki Gelişim Kursu, Eğitim Bilişim Ağı üzerinden gerçekleşti. Köyde Çocuk Olmak, Köyde Öğretmen Olmak ve Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim temalarından oluşan eğitim 15 konu kapsamında 21 video içeriyor. Ortalama 8-15 dakika süren videolarda birleştirilmiş sınıflı köy okullarında görev yapan öğretmenlerin deneyimleri ve önerileri, uzman görüşleri, Köy Öğretmeninin Başucu Kitabı ve Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okulları için Etkinlik Kitabı'na yönlendirmeler bulunuyor. Bu çevrim içi eğitim ile amacımız, köy okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki gelişimlerini uzaktan eğitim sürecinde de desteklemektir.

İkincisi ise gönüllülerimiz ve gönüllü öğretmenlerimiz ile birlikte COVID-19 sonrası okula dönüşte uyum sürecine dair hazırlamayı hedeflediğimiz oryantasyon kitapçığı. İçeriğimizin öğretmenlerin yeni normalde karşılaşabilecekleri zorluklar, olası çözümler, okulun ilk günlerinde öğrencilere yaklaşım, velilerle iletişim vb. konularda öğretmenlere bilgilendirmeler yaparak onlara destek olmasını bekliyoruz. Böylece, pandemi döneminin getirebileceği olası olumsuz etkileri, öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimini gözeterak en aza indirmeyi amaçlıyoruz.

Üçüncü olarak, okula dönüş sürecinde öğretmenleri desteklemek adına hazırlıklarını sürdürdüğümüz bir diğer faaliyetimiz ise "Okula Dönüş Buluşmaları" adıyla düzenleyeceğimiz çevrim içi buluşmalar olacak. Öğretmenlerden aldığımız dönütler doğrultusunda en çok ihtiyaçları olan konuların (ör. sınıf içi etkileşim, psikososyal destek, bilgi teknolojileri) ele alınacağı bu buluşmalarda, katılımcı öğretmenlerle alanında uzman kişileri çevrim içi eğitimler aracılığıyla bir araya getireceğiz.

Dördüncü ise Eğitim Uzmanımız ve gönüllülerimiz ile birlikte geliştirdiğimiz sesli ve tamamlayıcı video içeriklerinden oluşan yeni serimiz Renklerin Dansı. Yeni akademik yılın başlamasıyla gelecek olan uyum süresince öğretmenlerin sınıflarında kolaylıkla kullanabileceği ve öğrencilerin sosyal-duygusal, bilişsel, dilsel ve fiziksel gelişimlerini destekleyen bir içerik geliştirmiş olmayı hedefliyoruz.

Beşincisi ise daha önce bahsettiğimiz gibi uzaktan eğitim sürecinde KODA'nın gönüllü öğretmenlerinin ve deneyimli köy öğretmenlerinin katılımıyla kurulan Çözüm Masası'nın yaygınlaştırılmasını içeriyor. Uzaktan eğitim sürecinde Çözüm Masası ile köy okullarındaki öğrencilerin ihtiyaçlarını tespit ettik, öğretmenlerin bu ihtiyaçlara cevap vermesine yardımcı olacak içerikleri üretmeye ve yaygınlaştırmaya odaklandık. Bu içerikleri beş ana başlık altında toplayabiliriz:

- 1.Kamuya yönelik köylerde uzaktan eğitim ve COVID-19 sürecine dair [bilgilendirmeler](#),
  - 2.Öğretmen için KODA'nın geliştirdiği etkinlik [önerileri](#),
  - 3.Öğretmenler için önerilen kaynakların [derlenmesi](#),
  - 4.Gönüllü ağıımızdaki öğretmenlerden gelen [jyi örnekler](#),
  - 5.Tipoti, Galima ve Pako'nun Maceraları [serisi](#).
- (İçeriklere ulaşmak için maddelere tıklayabilirsiniz.)

Şu an ise bu içeriklerin yaygınlaştırılması ve okula uyum sürecinde doğacak ihtiyaçlara cevap olması adına yeni içeriklerin oluşturulması için Kahane Vakfı desteğiyle yeni bir projeye başladık: COVID-19 Bilgi İletişim Ağı. Ekip üyeleri, uzaktan eğitim sürecinde kırsalda nitelikli eğitimin devamlılığı için sürece destek olabilecek paydaşlarla iletişime geçecekler. Projenin ilk ayağında muhtarlarla iletişime geçilmesi, kırsalda devam eden ya da edemeyen eğitimin durumu ve köydeki halk sağlığı, eğitim dönemine hazırlık gibi bilgilerin alınması, KODA'nın ürettiği içeriklerin muhtar ve destek olabilecek kişilerce yaygınlaştırılması gibi konularda bize destek olabilmelerini sağlamayı hedefliyoruz. Bu süreçte muhtarlar aracılığıyla öğretmenlere, öğrencilere, ailelerine ve köyde yaşayan kişilere ulaşarak içeriklerimizin çeşitli faydalanıcılarla buluşmasını öngörüyoruz.

7 - 8 Temmuz tarihlerinde düzenlediğimiz Kırsalda Eğitim Konferansı kapsamında düzenlediğimiz İlham Veren Uygulamalar paneli konuşmacılarına, panele katılan 200'e yakın öğretmen ve eğitim gönüllüsüne, çalıştay katılımcılarımıza ve emeği geçen tüm öğretmenlerimize, eğitimcilerimize, gönüllülerimize, KODA Ekibi'ne ve Köy Öğretmenleri Projemizin ana destekçisi Sabancı Vakfı'na çok teşekkür ederiz!

KODA

Köy Okulları Değişim Ağı